

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 35/2015. (XII. 16.) AB HATÁROZATA

a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata alaptörvény-ellenességének megállapításáról és alkalmazhatóságának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával és *dr. Sulyok Tamás* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata – az ott hivatkozott végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése tekintetében – alaptörvény-ellenes volt.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (8) bekezdésének első mondata – a végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése tekintetében – a Pécsi Ítéltábla előtt folyamatban lévő Ktf.V.40.326/2014. számú ügyben, valamint a jogerősen még le nem zárt, azonos tárgyú ügyekben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

Indokolás

I.

[1] 1. A Pécsi Ítéltábla bírja az előtte folyamatban lévő Ktf.V.40.326/2014. számú ügyben – eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján egyedi normakontroll indítvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló

2006. évi V. törvénynek (a továbbiakban: Ctv.) – a a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVII. törvénnyel (a továbbiakban: Ctv.m1.) megállapított – 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (8) bekezdése első mondata alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte. Az indítványozó bír emellett kérte, hogy az Alkotmánybíróság rendelje el a támadott rendelkezések általános alkalmazási tilalmát valamilyeni folyamatban lévő bírósági ügyben; illetőleg az egyedi ügyben történő alkalmazhatatlanságát.

- [2] Az indítványozó bír álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezés sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (7) bekezdését, illetve – kiegészítő végzése alapján – a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [3] 2. Az ügy előzménye, hogy a cégbíróság a Cgt.02-12-000974/6. számú végzésével (kelt: 2013. november 15., jogerőre emelkedett: 2013. december 14-én) az érintett céggel szemben a végelszámolási eljárást megszüntette és kényszer-törlésre irányuló eljárást indított a Ctv. 116. §-a és 131/A. § (4) bekezdése alapján, majd a Cgt.02-14-000059/2. számú végzésével (kelt: 2014. május 26., jogerőre emelkedett: 2014. június 28., a továbbiakban: Végzés) elrendelte a cég kényszer-törlését és végzése Céggközlönyben való közzétételét. A kényszer-törlési eljárás alatt a céggel szemben követelés bejelentésére nem került sor, a cég vagyonára vonatkozóan nem merült fel adat, és a Céggközlönyben közzétett felhívásra bejelentés nem érkezett.
- [4] Egyúttal a gazdasági társaság korábbi vezető tisztségviselőjét, egyben 50%-ot meghaladó szavazati joggal rendelkező tagját a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 5. § (10) bekezdése, 23. § (3) bekezdése és a Ctv. – kényszer-törlési eljárás megindításakor hatályos – 118. § (8) bekezdése alapján eltiltotta attól, hogy a végzés jogerőre emelkedésétől számított öt évig más gazdasági társaság kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tagja, közkereseti társaság tagja, betéti társaság belfagya, valamint gazdasági társaság vezető tisztségviselője legyen.
- [5] A Végzés ellen a cég volt vezető tisztségviselője fellebbezést és a határidő elmulasztása miatt igazolási kérelmet terjesztett elő. Ebben előadta, hogy az eltiltásról 2014. november 26-án szerzett tudomást, amikor a cégbíróság egy másik cégben viselt vezető tisztségviselői jogviszonyára vonatkozó adatot törlölte a cégjegyzékből.

- [6] 3. Az indítványozó bíró szerint az ügyben alkalmazandó Ctv.-nek az eljárás megindításakor hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata a tisztességes eljáráshoz való jogot a következők miatt sérti.
- [7] A – már nem hatályos – Gt. 5. § (10) bekezdése értelmében, ha a gazdasági társaságot megszüntetési eljárás keretében törlik a cégnyilvántartásból, az a személy, aki a megszüntetési eljárás megindításának időpontjában, a törlés évében, vagy a törlést megelőző évben a gazdasági társaságnál vezető tisztségviselő, kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tag volt, a törlést követő öt évig nem lehet más gazdasági társaság kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tagja, valamint közkereseti társaság tagja és betéti társaság beltagja. A Gt. 23. § (3) bekezdése úgy rendelkezett, hogy „a gazdasági társaság megszüntetési eljárás során való törlését követő öt évig nem lehet más gazdasági társaság vezető tisztségviselője az a személy, aki a megszüntetési eljárás megindításának időpontjában, a törlés évében, vagy a törlést megelőző évben a gazdasági társaságnál vezető tisztségviselő, kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tag volt.”
- [8] Az indítványozó bíró szerint a Gt. 5. § (10) bekezdésében és 23. § (3) bekezdésében foglalt jogkövetkezmények olyan súlyosak, hogy azok kihatással lehetnek az érintett személyek életkörülményeire, akár megélhetésüket is veszélyeztethetik. E súlyos jogkövetkezményekre tekintettel az eljárás során biztosítani kell azt az érintett számára, hogy a jogkövetkezményről rendelkező bírósági döntéssel szemben jogorvoslattal élhessen. Az indítványozó szerint e követelménynek nem tesz eleget a Ctv. – már nem hatályos – 118. § (8) bekezdése két okból sem. Egyrészt mivel kizárólag a Céglőnyben való közzététel útján értesülhet az érintett a bíróság döntéséről, (függetlenül attól, hogy postai úton kézbesíthető-e), másrészt azért, mert kizárja a határidő elmulasztása miatti igazolás lehetőségét.
- [9] Az indítványozó ezzel összefüggésben a következőket fejtette ki. A határozatok kihirdetéséről és közléséről a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 218–219. §-a rendelkezik. A kézbesítés útján történő közlés szabályait a Pp. 219. §-a tartalmazza.
- [10] A Ctv. 72. § (2) bekezdése értelmében a törvényességi felügyeleti eljárásban a Pp. ezen szabályait megfelelően alkalmazni kell. Ugyanígy rendelkezik a Ctv. 2014. július 1-jétől hatályos 116. § (6) bekezdése a kényszertörlési eljárás tekintetében is. 2014. július 1-jét megelőzően azonban a Ctv. a kényszertörlési eljárás tekintetében nem tartalmazott hasonló utaló szabályt. Az indítványozó

bíró szerint a cégbíróságok a Pp.-t alkalmazták mögöttes szabályként a kényszertörlésről szóló fejezetben nem szabályozott kérdésekben.

- [11] A gyakorlatban ugyanakkor problémát jelentett a törvényességi felügyeleti és kényszertörlési eljárásban az, hogy az eljárás során hozott bírósági döntések a felek és egyéb érdekelték részére nem voltak kézbesíthetőek, mivel egyes cégek tagjai, illetve maguk a cégek a megadott lakóhelyükön vagy bejegyzett székhelyen nem voltak elérhetőek. Az ebből fakadó problémák kiküszöbölésére módosította a jogalkotó a Ctv.-t a 2007. évi LXI. törvény 24. § (1) bekezdésével, s beiktatta a Ctv. 72. § (6) bekezdését, amely lehetővé tette, hogy ha a törvényességi felügyeleti eljárásban a postai úton történő kézbesítés meghiúsul, a cégbíróság azokat a Céggözlönyben való közzététellel kézbesíti azzal, hogy a közzétételt követő ötödik napon az irat kézbesítettnek tekintendő. E speciális szabály azonban csak a törvényességi felügyeleti eljárásban alkalmazható.
- [12] A Ctv. 118. § (8) bekezdése szintén egy speciális szabályt tartalmaz a kézbesítési vélelem tekintetében, amely azonban csak a kényszertörlési eljárásban alkalmazható. Eszerint a postai úton való kézbesítést meg sem kell kísérelni, a közlés egyetlen formája a Céggözlönyben való közzététel. A fellebbezési határidő a közzétételt követő 15 nap. Vagyis a kényszertörlési eljárással érintett cégek és azok tisztségviselői és tagjai csak akkor szerezhetnek tudomást az eljárás befejezéséről és az eltiltásról, ha folyamatosan figyelik a Céggözlönyt, függetlenül attól, hogy részükre a bíróság döntése kézbesíthető volna.
- [13] Az indítványozó bíró utalt végül arra, hogy a jogalkotó is nyilvánvalóan ezt a problémát ismerhette fel, ugyanis az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény (a továbbiakban: Ctv.2.) módosította a Ctv. támadott rendelkezését, és a cég tagja, illetve vezető tisztségviselője tekintetében a postai úton való kézbesítésről rendelkezett [hatályos Ctv. 118. § (7) bekezdés].
- [14] Az indítványozó bíró a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme tekintetében a következőképpen érvelt. Hivatkozott többek között a 19/2009. (II. 25.) AB határozatra, továbbá az Alkotmánybíróság gyakorlatára, amelynek értelmében a közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetőek. Ez vonatkozik a postai kézbesítés mellőzésére is: annak mellőzése és csak a Céggözlöny útján való közlés csak akkor felel meg a tisztességes eljárás követelményének, ha a cég, a tagok, vagy a vezető tisztségviselők postai úton nem elérhetőek. A postai úton való közlés a tisztességes eljárás biztosítása érdekében garanciális jelentőségű.

- [15] A mulasztás igazolásának lehetőségét szintén a tisztességes eljáráshoz való jogba ütközően zárta ki a jogalkotó az indítványozó szerint. Bár az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az igazolás kizárása önmagában nem eredményezi a jogorvoslathoz való jog sérelmét, a jelen esetben, az adott szabályozási keretek között az – az indítványozó szerint – sérti az Alaptörvényt. Vagyis az igazolás lehetőségének kizárása azért alkotmányellenes, mert a cégbíróság határozatát nem kell postai úton kézbesíteni, és a cégbíróság döntése csak a Cégbírási Közlönyből ismerhető meg. Vagyis a kizárólag Cégbírási Közlöny útján történő kézbesítés csak akkor felelne meg az indítványozó szerint a tisztességes eljárás követelményének, ha a jogalkotó – figyelemmel arra, hogy a Cégbírási Közlöny napi figyelését nem várhatja el az érintettektől – lehetővé teszi az igazolási kérelem előterjesztését.
- [16] 4. Az indítványozó bíró eredeti indítványában az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján kérte a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelmére is hivatkozott. Utóbb előterjesztett indítvány-kiegészítésében kifejtette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének megállapítását kéri. Álláspontja szerint ugyanis az Alaptörvény XXIV. cikkében foglalt „hatóság” fogalmába a bíróság is beletartozik, azonban a XXVIII. cikk a bíróságokra vonatkozóan speciálisan szabályozza a tisztességes eljáráshoz való jogot, és állapít meg e tekintetben követelményeket. Ugyan a kényszerítő jellegű eljárás nemperes eljárás, arra megfelelően vonatkozik az Alaptörvény XXVIII. cikke.
- [17] Így az Alaptörvény mindkét rendelkezése: a XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján is kérte a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását [figyelemmel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére is].

II.

- [18] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[19] 2. A Ctv. indítvánnyal érintett, 2012. március 1-től 2014. június 30-ig hatályban volt rendelkezései:

„118. § (1) Amennyiben a cégbíróság azt állapítja meg, hogy
 a) a céggel szemben követelés bejelentésére nem került sor, valamint
 b) a cég vagyonával kapcsolatos információ nem érkezett,
 a cégbíróság – a 62. § (4) bekezdés figyelembevételével – a céget törli a cégjegyzékből, és a Gt. 5. (10) bekezdése és a 23. § (3) bekezdése alapján az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagot, valamint a vezető tisztségviselőt eltiltja.

(2) Amennyiben a céggel szemben követelés bejelentésére került sor, a cégbíróság a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, valamint szükség szerint a földhasználati nyilvántartásból elektronikus úton történő lekérdezéssel megállapítja, hogy a cég jog jogosultjaként van-e bejegyezve, vagy a javára, illetve érdekében tény van-e feljegyezve, illetve van-e bejegyzett földhasználat.

(3) A cégbíróság más közhiteles vagy közérdekvédelmi célból vezetett nyilvántartást vezető szervezet – különösen a járműnyilvántartást vezető szerv, a zálogjogi nyilvántartást vezető szerv – megkeresésével megvizsgálja, hogy a cég jog jogosultjaként van-e bejegyezve, vagy a javára, illetve érdekében tény van-e feljegyezve. A cégbíróság megkeresi a cég számláit vezető pénzforgalmi szolgáltatókat a cég számlakövetelésével és egyéb pénzfizetés teljesítésére vonatkozó követelésével kapcsolatos adatszolgáltatás teljesítése érdekében.

[...]

(6) Az (5) bekezdés alkalmazásában felszámolási költség a Cstv. 57. § (2) bekezdés *f)* és *g)* pontjában meghatározott költségek.

(7) Amennyiben a (2)–(3) bekezdésben említett szervezetek értesítése vagy a 117. § szerint tett bejelentés alapján a cégbíróság megállapítja, hogy a cég vagyona előreláthatóan nem fedezi a várható felszámolási költségeket, vagy

a cég vagyona nem fellelhető, a cégbíróság – a 62. § (4) bekezdés figyelembevételével – a céget törli a cégjegyzékből, a Gt. 5. § (10) bekezdése és a 23. § (3) bekezdése alapján az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagot, valamint a vezető tisztségviselőt eltiltja, egyidejűleg határidő tűzésével felhívja a vezető tisztségviselőt, hogy gondoskodjon az iratok elhelyezéséről, az adózás rendjéről szóló törvény szerinti kötelezettségek teljesítéséről, és ezek megtörténtét a cégbíróságnál igazolja.

(8) Az (1) és (7) bekezdésben meghatározott végzést a cégbíróság a Cégbírósági Közlönyben közzéteszi azzal, hogy a végzés ellen a megjelenésétől számított tizenöt napon belül fellebbezésnek van helye, a határidő elmulasztása miatt azonban igazolási kérelem nem terjeszthető elő. A cég törlését elrendelő végzés jogerőre emelkedését a Cégbírósági Közlönyben közzé kell tenni.

(9) Az eltiltásra vonatkozó rendelkezés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.”

III.

[20] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint megalapozott.

[21] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényi feltételeknek.

[22] Az Abtv. 52. § (4) bekezdése szerint az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. Ebből következően, ha a kezdeményező bíró nem állítja, hogy a támadott normát az ügyben alkalmazni kellene, vagy nem mutat rá az alkotmányellenesnek vélt norma és az egyedi ügy kapcsolatára oly módon, hogy az összefüggés az Alkotmánybíróság számára az indítvány tartalmából egyértelműen megállapítható legyen, az alkotmánybírósági eljárás lefolytatásának nincs helye.

[23] Az Abtv. 25. § (1) bekezdése „az alkalmazandó norma megtámadásának a lehetőségét a bíró számára azért biztosítja, hogy megakadályozható legyen, hogy a bíróság a döntését alaptörvény-ellenes norma alkalmazásával legyen kénytelen meghozni. Ennek megfelelően minden olyan *anyagi jogi* rendelkezés bírói kezdeményezés tárgya lehet, melytől a bíróság előtt fekvő egyedi ügy érdemi eldöntése függ, de olyan *eljárás jogi* normák is megtámadhatók, melyek ugyan nem közvetlenül az ügyet befejező bírósági döntés alapját képezik, de alkalmazásra kerülve a felek eljárási helyzetét lényegesen befolyásolják.” [3192/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [14]–[18]]

[24] Jelen ügyben a bíró a Ctv. kényszer-törlési eljárásra vonatkozó kézbesítési szabályok alkotmányossági vizsgálatát kérte. Ez – az indítvány alapján – olyan eljárási jogi norma, amely az ügyben érintett fél helyzetét lényegesen befolyásolja. Ugyanis ha a kézbesítés támadott szabálya sérti az Alaptörvényt, akkor a fél kérelmét a bíróság érdemben bírálja el, ellenkező esetben a fellebbezést – a Ctv. támadott rendelkezése alapján a fellebbezés megkésettisége tekintetével – el kell utasítani.

[25] 2. Az Alkotmánybíróság áttekintette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos, az ügy szempontjából releváns gyakorlatát.

[26] Legutóbb a 17/2015. (VI. 5.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) foglalkozott a kézbesítés(i) vélelem) alkotmányosságával a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal (Alaptörvény XXIV. cikk) összefüggésben. Az Abh. azt a jogszabályi rendelkezést vizsgálta – többek között –, amely szerint a földbizottság állásfoglalását a jegyző a hivatal hirdetőtábláján 5 napra kifüggeszti, valamint a kifogás előterjesztésére jogosultaknak 5 napos (jogvesztő) határidőn belül van lehetőségük kifogást előterjeszteni. E jogszabályi rendelkezés vizsgálata kapcsán a következőket fejtette ki: „A már leírtakon túlmenően a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben az indítványozó bíró által is felhívott 3/2014. (I. 21.) AB határozatra figyelemmel az Alkotmánybíróság ismételt hangsúlyozta és jelen határozatában is megerősíti, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező részjogosultságok – jelen esetben a kifogás benyújtásának időbeli – korlátozására az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalt, szigorú követelményeket támasztó szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával lehetőség van.

A szükségességi-arányossági teszt alapján az Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz való jog részét képező eljárási szabályokban foglalt időbeli korlátozás akkor felel meg az Alaptörvénynek, ha másik alapvető jog vagy szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el, tehát a korlátozás feltétlenül (vagyis elkerülhetetlenül) szükséges valamely alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében. A jogkorlátozás alkotmányosságához ezen túlmenően szükséges az is, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjog-sérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A jogalkotó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni, és a korlátozásnak nem szabad érintenie az alapjog lényeges tartalmát. {3/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [61]}.”

- [27] A tisztességes eljáráshoz való jog azáltal sérül, hogy a kifogás előterjesztésére jogosultak közül azokkal is hirdetményi úton kellett közölni a jegyző eljárásának megindítását, állásfoglalását és a kifogás benyújtásának határidejét, akik egyébként név (és lakcím) szerint ismertek voltak a hatóság számára. Ahogy az Abh. fogalmazott: „[a]z Alkotmánybíróság álláspontja szerint a törvényhozó nagy szabadságot élvez az egyes közigazgatási eljárási határidőkre vonatkozó, a döntésekről és más jelentős eljárási cselekményekről való értesítés és azok közlési szabályainak kialakítására. Különösen nagy ez a szabadság a nem az Alaptörvényből fakadó jogorvoslati eljárásra vonatkozó szabályok esetén. A jogorvoslati lehetőség igénybe vételének határideje a közlés módjára és a benyújtás feltételeire irányadó rendelkezésekkel együtt nem lehet annyira bizonytalan, hogy az igénybe vételére jogosultakat ténylegesen megfossza attól, hogy éljenek ezzel a jogukkal, ez ugyanis ellentétes az Alaptörvény XXIV. cikke (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljárás és ésszerű határidő követelményével.” (Indokolás [108])
- [28] Kiemelte továbbá az Abh., hogy alapjogot sértő, ha a jogalkotó alkotmányos indok nélkül az ismert érdekelttől megköveteli, hogy maguk kövessék a közigazgatási szereplők, különösen a hatóságok cselekményeit. Az alapjog alkotmányos indok nélküli (szükségtelen) korlátozása, ha ezen érdekelttek tekintetében a személyes tájékoztatás nem érvényesül, s ezáltal az érintettek jogainak gyakorlása, a jognyilatkozataik megtételére nyitva álló határidő teljesítése jelentősen (aránytalanul) elnehezül.
- [29] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megsemmisítette a támadott jogszabályi rendelkezés hirdetményi kézbesítésre vonatkozó szövegrészét, továbbá alkotmányos követelményként írta elő, hogy a földbizottság állásfoglalását, a jegyző hivatalbóli eljárásának megindítását és a kifogás előterjesztésére nyitva álló ötnapos határidőt a név szerint ismert érdekelttel személyesen (vagyis nem hirdetményi úton) kell közölni.
- [30] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban kifejtettek a tisztességes (bíróági) eljáráshoz való joggal összefüggésben a jelen ügyben is megfelelően irányadónak tartja és utal egy további határozatára, amely egy, az ügy lényegéhez kapcsolódó problémával foglalkozott: nevezetesen az ügydöntő (fegyelmi) határozat közlési formájának alkotmányosságával, és a kézbesítés útján történő közlés alapjogi jelentőségével.
- [31] Az Alkotmánybíróság áttekintette a kérdéskört érintő korábbi gyakorlatát is. Ennek során a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybíróági döntésekben foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontok figyelembe vételével járt el. Ennek megfelelően a konkrét ügy kapcsán összevetette

az alapul szolgáló alaptörvényi, illetve alkotmányi rendelkezéseket, és megállapította, hogy nincs akadálya a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlat megfelelő alkalmazásának.

- [32] A 8/2004. (III. 25.) AB határozat – a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 91. § (1) bekezdése alkotmányossági vizsgálata kapcsán – azt állapította meg, hogy e rendelkezés, amely szerint az érintettnek nem kézbesíthető a fegyelmi határozat, ha az állam- és szolgálati titokkörbe tartozó indokolást tartalmaz, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot. Ezen alapjog értelmében ugyanis „az érintettnek joga van megismerni az ügyében hozott határozat indokait. A határozatok indokolásának írásbeli formában való kézbesítése az Alkotmánybíróság szerint garanciális eleme a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való alkotmányos jog megvalósulásának. A tisztességes eljárás követelménye szerint elvárható, hogy az érdekelt megismerhesse az ügyében hozott határozat részletes indokait, ennek pedig nem tesz eleget az, ha csupán elolvashatja, vagy azt az eljárás során felolvassák. A fegyelmi határozat kézbesítésének hiányában nem biztosítható az sem, hogy az érintett kellően megalapozza keresetét, ha úgy határoz, hogy bírósághoz fordul. Az állam- és szolgálati titokkörbe tartozó indoklást tartalmazó határozatnak az érintett részére történő kézbesítése természetesen nem mentesít a minősített irat kezelésére előírt szabályok betartása alól.”

- [33] 3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban áttekintette a kényszertörlési eljárásnak a jelen ügy szempontjából releváns szabályait.

- [34] 3.1. A Ctv. kényszertörlési eljárást szabályozó VIII/A. fejezetét a Ctv.m1. állapította meg, amely módosítás 2012. március 1-jén lépett hatályba. A kényszertörlési eljárás a kényszer-végelszámolási eljárást váltotta fel.

- [35] A kényszertörlés funkciója, hogy az általános vagy különleges törvényességi felügyeleti eljárásban megszűntnek nyilvánított cég törlésére – így kivezetésére – speciális eljárásban kerülhessen sor. A kényszertörlési eljárás alapvetően „szankciós jellegű” – ebben hasonlít a korábbi kényszer-végelszámoláshoz –, amennyiben a cégbíróság bizonyos törvényi kötelezettségek elmulasztása esetén indíthatja meg a céggel szemben a cég törlése mint jogkövetkezmény alkalmazása iránt. (Pl.: beszámoló letétbe helyezése, valamint közzététele elmulasztásának jogkövetkezményeként; 3 éven túl folyamatban lévő végelszámolás esetén; vagy ha a cég nem tért át az egyszerűsített végelszámolásról az általános szabályok szerinti eljárásra, stb.). Ezt tovább erősítette,

hogy a Ctv.1. az ún. fantomcégek (ismeretlen székhelyű cégek) megszüntetésének nyilvánítására is a kényszertörlesztés (vagy felszámolás) szabályait rendelte alkalmazni: így egyúttal (a vagyontalan, kiüresedett, működésképtelen cégek mellett) a fantomcégek megszüntetése (törölése) is ezen eljárás lényeges funkciójává lépett elő.

- [36] A kényszertörlesztési eljárás jellegében igazodik funkciójához. Annak érdekében, hogy a vagyontalan, fantom-, működésképtelen cégek piacról történő kivételéhez (a cég cégjegyzékből való törléséhez) ne legyen szükség egy újabb bírósági eljárásra (ld. egyszerűsített felszámolás) – amely hosszadalmasabb és drágább is – egy speciális és egyúttal gyorsabb és egyszerűbb (nemperes) eljárás.
- [37] A Ctv.2. a kényszertörlesztési eljárás egyes szabályait is módosította. Ekkor mondta ki először a jogalkotó, hogy a kényszertörlesztési eljárás nemperes eljárás, amelyre főszabályként Pp. rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni. A Ctv.2. által bevezetett módosítások jellemzően azt célozták, hogy könnyítsék a vagyonfeltárást a bíróság számára, s ezáltal az egész eljárás még gyorsabb és hatékonyabb legyen. A Ctv.2. kényszertörlesztésre vonatkozó rendelkezései 2014. július 1-től léptek hatályba.
- [38] 3.2. A kényszertörlesztési eljárásban a cégre alkalmazható jogkövetkezmény szintén az eljárás funkciójához igazodik. Vagyis, ha egy cég működésképtelen, törvényes működését nem állítja helyre, nem érhető el, stb., akkor e céget – jellemzően akkor, ha más intézkedések nem vezettek eredményre – megszüntetnek nyilvánítja a cégbíróság. Majd – ha a felszámolási eljárás megindításának nem állnak fenn a feltételei – kényszertörlesztési eljárás keretében a céget törli a cégbíróság a cégjegyzékből. A kényszertörlesztési eljárás tehát lényegében a céggel szemben alkalmazható leg súlyosabb szankció alkalmazásához vezet(het): a céget törlik a cégnyilvántartásból.
- [39] Emellett ad lehetőséget a Ctv.1. hatálybalépése óta a Ctv. arra, hogy a cég vezető tisztségviselője és egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagja(i) tekintetében a – 2014. március 14-ig hatályban volt – Gt. 5. § (10) bekezdésében és 23. § (3) bekezdésében foglalt eltiltást alkalmazza a cégbíróság [Ctv. 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (1) bekezdése]. Ez a szankció nem kötődik szorosan a cégnyilvántartás „karbantartásához” (nem működő cégek kivételése a cégjegyzékből), hanem a cég működésére legnagyobb hatást gyakorolni képes személyekkel szemben – feltételezve objektív felelősségüket – az ő személyes jogi helyzetüket érintő szankció alkalmazását írja elő. Megállapítható azonban, hogy az eltiltás alkalmazása alapvetően nem érinti a kényszertörlesztési eljárás funkciójának érvényesülését: a cég egyszerűsített

eljárásban való törlése ugyanis lehetséges attól függetlenül is, hogy az eltiltás alkalmazásáról egyszerűsített vagy rendes bírósági eljárásban döntenek.

- [40] 3.3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a cég vezető tisztségviselőjének eltiltására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket tekintette át.
- [41] Elsőként a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításával (1997. szeptember 15-től) jelent meg a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek e foglalkozástól való eltiltása mint mellékbüntetés.
- [42] A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény a büntetések között nevesíti a gazdasági társaságok tisztségviselőit, mint akik foglalkozástól eltiltás alanyai lehetnek (ld. 54. §). (A változás lényege, hogy a foglalkozástól eltiltás önállóan is alkalmazható büntetési nem lett.)
- [43] Az eltiltás mint mellékbüntetés gazdasági joganyagban szabályozott „párját” először a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: régi Gt.) 1998. június 16-tól (régii Gt. hatálybalépésétől) tette lehetővé [régii Gt. 23. § (4) bekezdés]. Az eredeti szabályozás szerint két évre kellett eltiltani azt a vezető tisztségviselőt, aki hivatalból indult törlési eljárás alapján a cégjegyzékből törölt gazdasági társaságban töltött be ilyen tisztséget a törlést megelőző évben.
- [44] A Gt. a régi Gt. eltiltásra vonatkozó rendelkezését lényegében változatlan formában vette át [Gt. 23. § (3) bekezdés]. Eszerint ha a gazdasági társaságot megszüntetési eljárás során törlik, nem lehet vezető tisztségviselő, aki a törlést megelőző naptári évben vezető tisztségviselő volt a törléstől számított két évig. A Gt. 2009-ben történt módosításával a jogalkotó az eltiltás időtartamát három évre emelte.
- [45] A Ctv1. – egyidejűleg a kényszertörlési eljárás bevezetésével a Ctv-be – a Gt. eltiltásra vonatkozó rendelkezéseit is módosította. A vezető tisztségviselő tekintetében az eltiltásra a cég megszüntetési eljárásban való törlése esetén akkor kerülhetett sor, ha a megszüntetési eljárás megindítása időpontjában, a törlés évében vagy a törlést megelőző évben akár vezető tisztségviselő, akár kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tag volt. Az eltiltás időtartamát öt évre emelte. [Gt. 23. § (3) bekezdés]. További módosítás volt, hogy az eltiltás alkalmazását a kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tagra (továbbá közkereseti társaság tagjára, betéti társaság beltagjára) is kiterjesztette [Gt. 5. § (10) bekezdés] a vezető tisztségviselőre megállapított feltételek mellett.
- [46] A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépésével a Gt. hatályát veszítette. Ezzel összefüggésben átalakult

a vezető tisztségviselő felelősségére és az eltiltásra vonatkozó szabályozás: azok részben a Ptk.-ban [3:22. § (6) bekezdés, 3:90. § (3) bekezdés], részben – illetve elsősorban – a Ctv.-ben kaptak helyet. [Az eltiltás szabályai ld.: hatályos Ctv. 9/A. §–9/E. §; a tagi és vezető tisztségviselői felelősségre ld.: Ctv. 118/A. §–118/B. §.]

- [47] A Ctv. 9/C. §-a szerinti eltiltásra kerül sor akkor, ha a céget kénysztörelési eljárás keretében törlik a cégjegyzékből, vagy a törlésre vezető felszámolási eljárást kénysztörelési eljárás előzte meg. Az eltiltást azzal szemben kell alkalmazni, aki a kénysztörelési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző évben vezető tisztségviselő, korlátlanul felelős tag, többségi befolyással rendelkező tag volt. A Ctv. ugyanakkor kivételeket is enged az eltiltás alkalmazása alól [ld. Ctv. 118. § (1) és (6) bekezdését]. Az eltiltás időtartama öt év, s az eltiltott sem vezető tisztségviselő, sem többségi befolyással rendelkező tag, sem korlátlanul felelős tag, egyéni cég tagja sem lehet az eltiltás hatálya alatt.
- [48] A vezető tisztségviselő eltiltásának szabályai tehát folyamatosan szigorodtak a törvényi módosítások során. Ez egyrészt az eltiltás tartamára vonatkozott (két év, majd három, végül öt év), másrészt a gazdasági társaságnál betöltött pozíciókra.
- [49] Az eltiltás a régi Gt., majd a Gt. alapján – annak Ctv. 1.-gyel történt módosításáig (2012. február 29-ig) – arra terjedt ki, hogy az érintett gazdasági társaságban vezető tisztségviselő lehessen. A Ctv. 1.-gyel történt módosítást követően a vezető tisztségviselő eltiltása azt is kizárta, hogy az eltiltással érintett személy kizárólagos vagy többségi befolyással rendelkező tag, közkereseti társaság vagy betéti társaság belfogója lehessen. A hatályos Ctv. valamennyi társasági formára általános jelleggel fogalmazza meg az eltiltás körét: az eltiltott személy sem vezető tisztségviselő, sem korlátlanul felelős tag, sem korlátolt felelősséggel működő gazdasági társaságban többségi befolyással rendelkező tag nem lehet.
- [50] Emellett változott az is, hogy az eltiltással fenyegetett vezető tisztségviselő e tisztséget mikor töltötte be. Eredetileg a törlést megállapító végzést megelőző évben e tisztséget betöltő személlyel szemben lehetett alkalmazni, míg a hatályos szabályozás szerint, ha a kénysztörelési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző évben töltött be eltiltással fenyegetett pozíciót a cégben.
- [51] A vezető tisztségviselő eltiltásának bevezetését az indokolta a régi Gt. szerint, hogy a [hivatalból] törlési eljárás során törölt cég vezető tisztségviselőjével szemben e további szankció alkalmazása is szükséges. A régi Gt. indokolása

kifejezetten hangsúlyozta, hogy a törlési eljárás háttérében vagy a cég képviselőjének figyelmetlensége, hanyagsága áll, vagy – és elsősorban – a cég „fantomizálódása”, és ez az, amely felveti a cég tagjainak felelősségét. A Gt. indokolása azt hangsúlyozta, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás során történő megszüntetés jellemzően felróható a vezető tisztségviselőnek, vagy legalábbis annak oka az ő érdekkörében merül fel. Így ez a jogalkotó szerint nem tekinthető objektív szankciónak. Megjegyzendő, hogy a Gt. sem elfogadásakor, sem a későbbiekben – így a Ctv.1.-gyel történt módosítását követően sem – nem ismert kivételeket az eltiltás alkalmazása alól. Úgyisintén nem alkalmazott kivételeket, a Ctv.1.-gyel módosított Ctv. a kénysztörlési eljárásról szóló fejezetben. Ebből következően, ha a cég törlésére kénysztörlési eljárásban került sor, az lényegében automatikusan vezetett el a vezető tisztségviselő eltiltásához is, ha a rendelkezésre álló adatok alapján az eltiltás törvényi feltételei fennálltak.

- [52] A Ctv.2. oldotta az eltiltás objektív szankció jellegét: lehetővé téve bizonyos kivételek alkalmazását. Így mellőzi a cégbíróság az eltiltás alkalmazását, ha a cégnek fellelhető vagyona nincs és a céggel szemben követelést sem jelentettek be; valamint akkor, ha a cégnek van fellelhető vagyona, de követelés bejelentésére nem került sor. Vagyis az eltiltás azokra az esetekre korlátozódik, amikor a céggel szemben – akár van fellelhető vagyona, akár nincs, függetlenül attól, hogy e vagyoni helyzetet fedezetelvonó ügylet idézte elő vagy sem – követelést jelentettek be.
- [53] A jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjével szemben alkalmazható eltiltás az itt ismertetett jogszabályi rendelkezésekre tekintettel – különösen az alkalmazása alóli kivételt nem ismerő, a Ctv.2. hatálybalépése előtti szabályozási konstrukciókban – súlyos szankciót jelent az érintettre nézve, amely tartalmában a büntetőjogban ismert foglalkozástól eltiltással mutat hasonlatosságot. Miután az eltiltás súlyos, személlyel szembeni anyagi jogi jogkövetkezmény, ez a körülmény kihatással van az eltiltás alkalmazásának eljárásjogi szabályaira. Ebből következően az, hogy az érintett a rá vonatkozó eltiltásról szóló döntést ténylegesen megismerheti-e, azt vele érdemben közlik-e: az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog körében értékelendő.
- [54] 4. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a kénysztörlési eljárásban hozott érdemi döntés közlésére vonatkozó szabályokat tekintette át, figyelemmel a Ctv. közlésre vonatkozó szabályaira.

- [55] 4.1. A Ctv. rendszerében a nyilvánosság biztosításának egyik eszköze a Cégek közlönyben történő közzététel. Ennek megfelelően a Ctv. számos, a cégekre vonatkozó közlemény tekintetében rendelkezik a Cégek közlönyben történő közzétételről. [Így a cégbíróság a végzését a cég cégjegyzékének adatairól, illetve azok változásairól (a cég törléséről is) a Cégek közlönyben hozza nyilvánosságra. A Cégek közlönyben továbbá közleményként közzé kell tenni többek között – a Ctv. erre vonatkozó rendelkezése alapján – a cégbíróságnak a cég bejegyzése iránti eljárás megszüntetéséről, elutasításáról hozott végzésének rendelkező részét; a végelszámolás, csődeljárás és felszámolás kezdő időpontját és befejezését; más cégbíróság cégre vonatkozó határozatának a rendelkező részét; illetve azokat a közleményeket, amelyek közzétételére a Ctv. a céget kötelezi.] A Cégek közlönyben való közzétételnek a cégeljárásban garanciális szerepe van: ahhoz – az ott feltüntetendő adatok tekintetében – közérdek fűződik.
- [56] 4.2. A kézbesítést illetően az indítvány alapjául szolgáló kényszertörlési eljárás megindításakor hatályos Ctv. több eltérő rendelkezést tartalmazott. Így a cég bejegyzésére irányuló kérelem tárgyában hozott döntés tekintetében annak kézbesítéséről rendelkezett, a törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályai főszabályként a postai úton való kézbesítésről, míg annak meghiúsulása esetén a Cégek közlönyben való közzététel útján való kézbesítésről rendelkeztek. Ebben a körben a Ctv. 2007-ben történt módosítása (2007. évi LXI. törvény 24. §) tette lehetővé, hogy a bíróság – a postai kézbesítés sikertelensége esetén – a Cégek közlönyben való közzététel útján kézbesítse a döntését.
- [57] E módosításra azért volt szükség, mert a törvényességi felügyeleti eljárás sok esetben amiatt nem volt lefolytatható, mert szabályszerű kézbesítésre nem kerülhetett sor, és így a cégbíróság döntése sem emelkedhetett jogerőre. Ezért a Ctv. – kiegészítő szabályként – tette lehetővé a postai úton való kézbesítés mellett a Cégek közlöny útján való közzétételt és ahhoz kapcsolta a kézbesítési vélelem beálltát.
- [58] A Ctv.1. hatálybalépése előtt a Ctv. VIII. fejezetben található 96. §-a – amely kimondja, hogy a végelszámolással kapcsolatos cégbírósági eljárásokra a törvényben nem szabályozott kérdésekben a Pp. rendelkezései irányadók – a kényszer-végelszámolásra is alkalmazandó volt, ami a kézbesítés szabályaira is értelemszerűen vonatkozott.
- [59] 4.3. Csupán két olyan eljárástípus volt a Ctv.-ben a Ctv.1. hatálybalépése után, amely tekintetében kizárólag a Cégek közlönyben való közzétételről rendelkezett

a jogalkotó. Az egyik az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére (Ctv. 89. §) irányuló eljárás: ez esetben az eljárás megszüntetéséről és a cég megszűntnek nyilvánításáról hozott végzés Céglétszámjegyzékben történő közzétételéhez fűz jogkövetkezményeket. A postai kézbesítés ilyenkor azonban fogalmilag kizárt, hiszen ennek az eljárásnak lényege az, hogy a cég sem székhelyén, telephelyén, fióktelepén nem található és a cég képviselőjére jogosult személyek lakóhelye is ismeretlen vagy kézbesítési megbízottja nem fellelhető: vagyis nincs kinek kézbesíteni.

[60] A másik a kényszertörlési eljárás, amelyben a cég törléséről és a vezető tisztségviselő eltiltásáról hozott döntést kizárólag Céglétszámjegyzék útján kellett közzétenni (postai úton való kézbesítés mellőzésével). Ebben az eljárástípusban azonban nem volt – és most sem – fogalmi elem, hogy a döntés a cég, annak képviselője, vezető tisztségviselője részére nem kézbesíthető. [Erre utalt a Ctv. 117. § (3) bekezdése is, amely feltételezte a cégbíró és a cég vezető tisztségviselője és tagjai közötti kommunikáció lehetőségét.]

[61] 4.4. A kényszertörlési eljárás esetében a postai kézbesítés kizárásához járult az, hogy a jogalkotó – azon szándékából kifolyólag, hogy az eljárás minél gyorsabb legyen, továbbá, hogy a közlésre vonatkozó szabályok is kifejezzék ezen eljárás „szankciós” jellegét – az eljárás számos pontjára eljárásjogi korlátozásokat épített be. Kizárta a jogorvoslati lehetőséget a kényszertörlési eljárás megindításáról hozott végzéssel szemben, szűkítette az általános szabályokhoz képest a fellebbezési lehetőséget: a törlésről és eltiltásról szóló végzés elleni fellebbezés 15 napos objektív jogvesztő határidőn belül gyakorolható, kizárta az igazolás lehetőségét e határidő elmulasztása esetén, kimondta, hogy az eltiltással szembeni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.

[62] A Ctv. 2. az itt felsoroltak tekintetében valamennyi ponton enyhítette ezen eljárási korlátozások, akadályok szigorát. Így a hatályos szabályok szerint van jogorvoslati jog a kényszertörlést elrendelő végzéssel szemben. A cég törléséről hozott végzés elleni fellebbezésnél a törvény nem zárja ki az igazolási kérelem előterjesztését. Az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezés elleni fellebbezésre pedig – mivel itt külön kezeli a jogalkotó a törlésre és az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezést – a Pp. általános szabályai irányadók. Végül: kifejezetten a törvényességi felülvizelési eljárás szabályainak megfelelően a postai úton való kézbesítést tette főszabállyá a jogalkotó a kényszertörlési eljárásban is – utalva a Ctv. 72. § (6) bekezdésére [ld. hatályos Ctv. 116. § (6) bekezdés]. A kényszertörlési eljárást befejező, a cég törléséről és az esetleges eltiltásról szóló végzés esetében pedig külön kiemelte a jogalkotó, hogy az postai úton kézbesítendő

a cég tagja, vezető tisztségviselője részére, feltéve, hogy az eljárás adatai alapján elérhető. Ezáltal a jogalkotó felszámolta azt a korábbi szemléletet, hogy az eljárási szabályokkal – vagyis még a kényszertörlési eljárást befejező végzés meghozatala előtt – is szankcionálja az eljárás alanyait. Így egyértelművé tette, hogy szankcióként csak az eljárást befejező végzésben megállapítható jogkövetkezmény (a cég törlése és esetlegesen az eltiltás) funkcionál.

[63] Az ismertetett szabályozás alapján megállapítható, hogy a Ctv. a Ctv m1. hatálybalépése előtt, valamint a Ctv m2. hatálybalépése után is főszabályként biztosította a postai úton történő kézbesítést, valamint az igazolási kérelem előterjesztésének lehetőségét a cég törlése és az eltiltás alkalmazása esetén. Vagyis csak 2012. március 1. és 2014. június 30. között tért el a jogalkotó attól, hogy a kézbesíthető fél részére a közlés postai úton való kézbesítéssel (a Pp. szabályai szerint igazolási kérelem lehetsége mellett) történik a kényszertörlési (korábban: kényszer-végelszámolási) eljárásban.

[64] 5. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján a következőket állapította meg.

[65] Az Alkotmánybíróság szerint a bírósági döntések közlésének funkciója kettős természetű: a bíróság tekintetében annak igazolására szolgál, hogy a kézbesítés szabályszerű volt-e. A kézbesítés szabályszerűsége előfeltétele annak, hogy a további eljárási cselekmények, a kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatályosak legyenek. A másik funkciója, hogy a fél értesüljön a rá nézve jelentős eljárási cselekményekről és a jogi helyzetére kiható döntésekről, annak érdekében, hogy az adott döntéssel összefüggésben eljárási jogait gyakorolni, kötelezettségeit (határidőben) teljesíteni tudja. A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése szempontjából különösen nagy súlya van, hogy az érintettel közöljék az eljárást megindító döntést, valamint az eljárást érdemben lezáró olyan döntést, amelyhez a jogalkotó jogorvoslati jogot fűz. Az utóbbi esetben a közlés alkotmányjogi jelentőségét húzza alá az, hogy a jogorvoslathoz való alapvető jog érvényesülésének is előfeltétele. Közlés hiányában ugyanis az érintettet elzárják annak a lehetőségétől is, hogy mérlegelhesse jogi helyzetét és dönteni tudjon arról, hogy élni kíván-e jogorvoslati jogával vagy sem.

[66] Az Alkotmánybíróság – utalva az Abh.-ban foglaltakra – megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog garanciális eleme, hogy az érintettet értesíteni kell a bíróság rá nézve hozott döntéséről (közlési kötelezettség). A közlés formáját illetően azonban a törvényhozó nagy szabadságot élvez abban, hogy az eljárás jellege, az adott döntés jellege és tartalma, valamint a közléshez fűződő joghatások (különösen a szintén alapjogi védelmet élvező jogorvoslati jog) függvényében a közlés szabályait miként alakítja ki. Ahogyan azonban

az Abh. is fogalmazott: a közlés módjának kialakítása nem vezethet arra, hogy a jogorvoslati jog igénybevételére jogosultakat ténylegesen megfossza attól, hogy éljenek ezen jogukkal. Emellett a jogalkotó nem kényszerítheti az eljárási cselekmények megtételére jogosultakat általánosságban arra, hogy maguk kövessék figyelemmel a bíróság cselekményeit, hacsak ezt valamely nyomós ok (mint az érintettek nagy száma, vagy az érintett ismeretlen lakhelye) nem indokolja.

- [67] Annak érdekében, hogy a közlés mint a tisztességes eljáráshoz való jog egyik lényeges eleme alkotmányjogi értelemben biztosított legyen, az szükséges, hogy a közlés olyan formában történjen, amely az érintett számára tényleges értesülést tesz lehetővé. Ez a követelmény az egyszerűsített eljárások tekintetében is irányadó.
- [68] A hirdteményi típusú kézbesítés – jelen esetben a cégközlöny útján történő közzététel – funkciója is az eljárás lefolytatásának gyorsítása, egyszerűsítése. Egyrészt azt szolgálhatja, hogy a kézbesítés lehetetlensége ne képezze az eljárás lefolytatásának (befejezésének) akadályát. Másrészt az indokolhatja alkalmazását, ha az érintettek nagy száma miatt a kézbesítendő felkutatása és a kézbesítés joghatásainak bevárása nagyobb érdeksérelmet okozna, mint a hirdteményi kézbesítésből eredő esetleges érdeksérellem (nevezetesen, hogy az érintettek nem feltétlenül követik – és ez nem is várható el – folyamatosan a hirdteményeket, így nem feltétlenül értesülnek az adott döntésről). Vagyis alapvetően kiegészítő szabályról van szó, olyan esetekre nézve, amikor a személyes közlési formák alkalmazása vagy objektíve lehetetlen, vagy nagyobb érdeksérellemmel járna, mint a nem személyes közlési formák alkalmazása.
- [69] A jogalkotó a közlési formák szabályozásakor köteles az adott cél eléréséhez szükséges legenyhébb eszközt alkalmazni, és a korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát. Ezért a kizárólag hirdteményi jellegű – jelen esetben Cégközlöny útján történő – kézbesítés akkor minősül alkotmányosnak, ha az eljárás és döntés jellegéből (tartalmából) kiindulva ez nem vezet a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szükségtelen vagy aránytalan korlátozására. A hirdteményi típusú közlés azonban az ügy érdemére vonatkozó, az érintett személy jogi helyzetére kihatással járó illetve eljárási helyzetét alapvetően meghatározó (főként az eljárást megindító, és befejező) döntések esetében csak különösen indokolt esetben alkalmazható. (Ilyen indok lehet, ha az érintett az eljárás során nem volt elérhető, nincs meghatalmazottja, nem állított kézbesítési megbízottat, vagy – mint az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló eljárás esetében – az eljárás oka éppen a kézbesítés lehetőségének

hiánya.) Önmagában az eljárás egyszerűsítése és gyorsítása azonban nem minősül kellő súlyú indoknak.

- [70] A kénysztörlesztési eljárás egyik fő célja, nevezetesen, hogy a kiüresedett cégek „kivezetése” a cégjegyzékből minél gyorsabb eljárás keretében történhessen meg, indokolja, hogy a kénysztörlesztési eljárás – bizonyos tekintetben – egyszerűsített eljárási szabályok alapján történjen. Az eljárási szabályok egyszerűsítésének azonban keretet és korlátot szab a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének alaptörvényi követelménye. Vagyis az eljárási szabályok egyszerűsítése csak ezen cél eléréséhez feltétlenül szükséges és arányos mértékben minősül az Alaptörvénnyel összeegyeztethetőnek.
- [71] Az indítvány alapján az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a Ctv. 2012. március 1. és 2014. június 30. között hatályos 118. § (8) bekezdése szerinti, az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tag, valamint a vezető tisztségviselő eltiltásáról hozott végzés kizárólag Céglőny útján történő közlése – figyelemmel a közlés joghatásaira – sérti-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot.
- [72] A kénysztörlesztési eljárásban nem fogalmilag kizárt az eltiltással érintett személy részére történő kézbesítés, az adott eljárásban pedig az eljárási résztvevőnek történő kézbesíthetőséget az eljáró cégbíróság az eljárás adatai alapján meg tudja ítélni. A cég törlesztésén túlmenően alkalmazott eltiltás olyan súlyos személlyel szembeni szankció, amely túlmutat a nem működő cég cégjegyzékből való gyors kivezetéséhez fűződő érdeken. E két szempontra tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a kénysztörlesztési eljárás adatai alapján elérhető, az eltiltással érintett vezető tisztségviselő vagy tag részére alkotmányosan nem indokolható, hogy a jogalkotó Céglőny útján történő közlést írta elő, s a közlés jogkövetkezményeit (jogorvoslati határidőt) ehhez fűzte az igazolás kizárása mellett. Ezzel ugyanis arra kényszeríti az érintetteket, hogy napi szinten kövessék a Céglőnyt, ami az olyan eljárási résztvevő esetében, aki a cégbíróság számára az eljárás során postai úton elérhető volt, alkotmányosan nem indokolható elvárás. A cég törlesztésének gyors és egyszerű eljárásban történő elintézése mint cél eléréséhez ugyanis nem szükséges az, hogy az eltiltásról szóló végzési rendelkezés kézbesítését (és a közléshez fűződő jogkövetkezmények, továbbá az igazolás lehetőségét) a jogalkotó mellőzze. Ez a cél az eltiltás tekintetében ennél enyhébb korlátozás mellett: akkor is elérhető, ha az eljárás során kézbesíthető eljárási résztvevő esetében a közlés a Pp. általános szabályai szerint történik. Így a Ctv. támadott rendelkezése az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezés tekintetében, az eljárásban kézbesíthető fél

esetében a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szükségtelen korlátozását eredményezte.

- [73] A jogorvoslathoz való jog korlátozása szintén megállapítható a támadott rendelkezéssel összefüggésben, mivel a jogalkotó annak érdemben történő gyakorlását objektív jogvesztő határidő tűzésével a cégközlönyös közzétételhez kapcsolta. A korlátozás céljához – vagyis a nem működő, kiüresedett cégek cégjegyzékből történő gyors kivezetéséhez – mérten ezért a jogorvoslati jog korlátozása az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezés tekintetében is szükségtelen.
- [74] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Ctv. 2012. március 1. és 2014. június 30. között hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata szerinti végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését is sérti, ezért az a Pécsi Ítéltábla előtt folyamatban lévő Ktf.V.40.326/2014. számú ügyben, illetve a 2012. március 1. és 2014. június 30. között hatályos Ctv. alapján indult, jogerősen még le nem zárult ügyekben nem alkalmazható.
- [75] Az Alkotmánybíróság ezen döntése értelmében az elsőfokon eljáró cégbíróság törölről és eltiltásról rendelkező végzését kézbesíteni kell, és a végzés eltiltásról rendelkező része tekintetében a közléshez fűződő jogkövetkezmények a kézbesítéshez kötődően állnak be.
- [76] Mivel az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése alapján megállapította, az Alaptörvény XXIV. cikke tekintetében az alkotmányossági vizsgálatot nem folytatta le.
- [77] 6. A határozatot az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni a Magyar Közlönyben.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [78] A határozat rendelkező részével egyetértek, az indokolást illetően azonban álláspontom a határozatban foglaltaktól részben eltérő.
- [79] A határozat indokolása a támadott törvényhely alaptörvény-ellenességét részben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás-hoz való jog sérelmére alapítja. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének rendelkezése büntető eljárásokra, illetve polgári peres eljárásokra vonatkoztatva írja elő a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítását. A cégbíróági eljárás peren kívüli eljárás, ezért arra az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése nézete szerint nem vonatkozik.
- [80] Álláspontom szerint a cégbíróági eljárás természetére tekintettel vizsgálat tárgyát kellett volna képeznie annak, hogy valójában igazságszolgáltatási, vagy hatósági jellegű eljárásnak tekinthető-e ez az eljárás, illetve, hogy nem hordozza-e mindkét fajta eljárás jegyeit. Abból, hogy a cégeljárás bírósági hatáskörbe utalt, még nem feltétlenül következik ennek jellege. A telekkönyvi (ingatlan-nyilvántartási) eljárás például, amely több mint egy évszázadon át peren kívüli eljárásként a bíróságok hatáskörébe tartozott, hatósági és nem igazságszolgáltatási eljárásnak minősült. (A bíróság volt a telekkönyvi hatóság.) Amennyiben egy ilyen elemző vizsgálat eredményeként a cégbíróági eljárás hatósági jellege lenne megállapítható, úgy igazolt lenne a cégbíróági eljárásra is vonatkoztatva a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos szintű védelme, mégpedig az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján. Erre a jelen ügyben az indítvány – amely hivatkozik a XXIV. cikk (1) bekezdésére is – a lehetőséget megteremtette. Ha az eljárás vegyes jellege lenne megállapítható, úgy eldönthető kérdés, hogy a támadott törvényhelyre vonatkoztatva fennáll-e az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított alkotmányos védelem.
- [81] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslati jog sérelme – minthogy az itt szereplő rendelkezés mind a bírósági, mind a hatósági és más közigazgatási döntés ellen biztosítja a jogorvoslat-hoz való jogot – a támadott törvényhely tekintetében a határozat indokolásában e vonatkozásban kifejtett

érvelés szerint az előbbiektől függetlenül fennáll, így a határozat rendelkező része önmagában emiatt megalapozott.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró különvéleménye

- [82] Nem értek egyet a rendelkező rész 2. pontjában foglalt azon döntéssel, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (8) bekezdésének első mondata – a végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése tekintetében – a jogerősen még le nem zárt, azonos tárgyú ügyekben nem alkalmazható. Álláspontom szerint az érintett alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazásának általános, a folyamatban lévő ügyek egyedi körülményeinek vizsgálatát mellőző kizárása súlyosan sérti a cégjegyzék, illetve a Céglépcsőnyv adattartalmának közhiteleségéhez és megbízhatóságához fűződő, alkotmányosan is védendő érdeket.
- [83] Az Alkotmánybíróság többségének döntése értelmében az elsőfokon eljárt cégbíró tőrlésről és eltiltásról rendelkező végzését kézbesíteni kell az érintett részére, és a végzés eltiltásról rendelkező része tekintetében a közléshez fűződő jogkövetkezmények a kézbesítéshez kötődően állnak be.
- [84] Ennek következtében a még le nem zárt, azonos tárgyú ügyekben a jogkereső közönség nem bízhat a Céglépcsőnyvben már megjelent információ, illetve az eltiltás jogerőre emelkedését megállapító közlés jogi kötőerejében, valódiságában. Véleményem szerint ez súlyosan aggályos a jogbiztonság, illetve a cégekre és vezető tisztségviselőikre vonatkozó naprakész és megbízható nyilvántartáshoz fűződő jogpolitikai és gazdasági érdekek szempontjából.
- [85] A többségi határozat rendelkező részének 2. pontjában megfogalmazott általános alkalmazási tilalom álláspontom szerint arra vezet, hogy utólag a jogbiztonság szempontjából aggályos függő jogi helyzet alakul ki, mivel lényegében kizárt a közlés mikéntje vonatkozásában releváns egyedi körülmények rendes bíróság általi vizsgálhatósága.
- [86] Ilyen, véleményem szerint figyelembe veendő körülmény lenne például, hogy az érintett az eljárás során elérhető volt-e, hogy volt-e meghatalmazottja, hogy állított-e kézbesítési megbízottat, vagy – mint az ismeretlen székhelyű cég

- megszüntetésére irányuló eljárás esetében –, hogy az eljárás oka nem éppen a kézbesítés lehetőségének hiánya volt-e. Ezen körülmények fennállása esetén a postai úton történő, személyes kézbesítés szükségessége kérdéses, az ilyen típusú kézbesítés kötelező előírása pedig egyenes felesleges lehet. A hirdetményi úton történő kézbesítés ekkor a legmesszebbmenőkig képes ellátni (és sok esetben egyedül csak ez képes ellátni) a közlés, illetve a kézbesítés feladatát.
- [87] Aggályosnak tartom továbbá, hogy a többségi határozat rendelkező részének 2. pontjában megfogalmazott általános alkalmazási tilalom következtében egyes vezető tisztségviselők vonatkozásában az eltiltás szankciója – az egyedi szempontok a figyelmen kívül hagyásával – úgy kérdőjeleződik meg, hogy a törlési eljárás hátterében adott esetben a cég vezető tisztségviselőjének figyelmetlensége, hanyagsága is állhat, amely az érintett tisztségviselő személyes felelősségét is felvetheti.
- [88] Összefoglalóan tehát úgy vélem, hogy a fenti szempontok következtében a többségi határozatnak az érintett jogszabályi rendelkezés alkalmazhatóságának tilalmát elegendő lett volna a konkrét ügyben elrendelni. Ez biztosította volna azt, hogy az ügy egyedi körülményeit a még folyamatban lévő hasonló ügyekben a bíróság megfelelően mérlegelhesse.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1157/2015.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 197. számában.

